

ใครคือพระมหาธรรมราชา

ในสมัยก่อนรัชกาลของพระเอกาทศรถขึ้นไปนั้น ยังไม่มีการปกครองที่แบ่งออกเป็นประเทศต่าง ๆ อย่างเช่นปัจจุบันนี้ จึงไม่มีใครที่จะทราบได้เลยว่า กษัตริย์ที่ปกครองในภูมิภาคนี้ส่วนแล้วแต่เป็นกษัตริย์ไทยทั้งสิ้น เพียงแต่มีชื่อตามชนชาติที่ปกครองอยู่เท่านั้น แม้แต่ในภาคเหนือและภาคกลางของไทยต่อมาก็ยังแบ่งออกเป็นฝักเป็นฝ่าย ทั้งๆที่เป็นกษัตริย์องค์เดียวกัน เช่น พระเจ้าติโลกราช กับพระบรมไตรโลกนาถ เป็นต้น ดังนั้นจึงได้มีการเขียนตำนานให้กษัตริย์ทั้งสองนี้รับกันอยู่ถึงหลายครั้งหลายครา

ทั้งนี้ก็อาจจะเทียบได้กับเรื่องของพระเมกุฎี กับพระเจ้ากรุงหงสาวดีบุเรงนอง ซึ่งเมื่อวิเคราะห์อย่างละเอียดแล้วก็พบว่าเป็นคนๆเดียวกัน แต่ถึงกระนั้นในพงศาวดารเหนือก็ยังผูกเรื่องให้พระเมกุฎีต้องยอมจำนนกับบุเรงนองจนได้ เช่นในหนังสือ พงศาวดารโยนก หน้า 397 ที่ว่า

“เมื่อพระเจ้าหงสาวดี (บุเรงนอง) เสด็จมาถึงเมืองนครเชียงใหม่แล้ว ได้มีคำรัสสั่งให้พระเจ้านครเชียงใหม่ออกมาร่วมอาสน์ พระราชาคณะกับอำมาตย์ก็กลับเข้าไปทูลพระเจ้าเชียงใหม่ ๆ ก็ยังรั้งรออยู่ พอรุ่งเช้ากองทัพพม่ารามัญก็เข้าล้อมนครเชียงใหม่ถึง ณ วันพุธ เดือน 7 ขึ้น 12 ค่ำ เป็นวันเถลิงศกขึ้นศักราช 920 ปีมะเมีย สัมฤทธิศก ท้าพลวงยกมาตั้ง ณ ท่งช้างกับระคมกำลังพลเข้ากุมเวียงเชียงใหม่ได้สามวันสามคืน กองทัพรามัญก็เข้าเวียงเชียงใหม่ได้ กุมเอาพระเมกุฎีวิสุทธิวงศ์เจ้านครเชียงใหม่ไปถวายพระเจ้าหงสาวดี.....ครั้นถึง วันพฤหัสบดี เดือน 7 แรม 5 ค่ำ สมเด็จพระเจ้าหงสาวดีก็ให้ตั้งพิธีราชาภิเษกสรพระเมกุฎีให้เป็นพระเจ้านครพิงค์เชียงใหม่ตามเดิม.....”

นอกจากนี้แล้วพระเมกุฎีเมื่อได้ขึ้นครองกรุงศรีอยุธยาแล้ว จึงมีผู้รู้จักกันในนามของพระมหาธรรมราชาซึ่งก็หมายถึงบุเรงนองนั่นเอง และมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกันกับบุเรงนองในพงศาวดาร ดังนี้

“.....ทางฝ่ายพระเจ้าหงสาวดีได้ยกทัพรวมพลที่เมืองมะตะมะ จัดทัพใหญ่ออก เป็น ๕ ทัพ มีเจ้าเมืองเชียงใหม่ควบคุมกองเรือเสบียง ล่องลงมาถึงเมืองตาก รวมไพร่พลเป็นจำนวนประมาณ ๕ แสนคน ส่วนทางอยุธยาได้เตรียมพลพร้อมรบและเรือรบจำนวนมาก เพื่อป้องกันการโจมตีจากทัพหลวงของหงสาวดีทางด้านเจดีย์สามองค์ แต่ผัดคาดพ่ายกองทัพ มาทางด้านแม่ละเมาเข้าตีกำแพงเพชรได้เมืองแล้วแยกทัพไปตีสุโขทัย เนื่องด้วยทางสุโขทัยมีกำลังน้อยกว่ามากแต่ก็สู้รบเป็นสามารถในที่สุดก็ถูกยึดเมือง จากนั้นพม่าจึงล้อมเมืองพิษณุโลก พระมหาธรรมราชาที่ต่อสู้เป็นสามารถเช่นกัน แต่

เกิดใช้ทรัพย์สินขึ้นในเมืองและเสบียงอาหารก็หมดจึงยอมจำนน หลังจากที่พม่าได้หัวเมืองฝ่ายเหนือแล้วจึงบังคับให้พระมหากษัตริย์และเจ้าเมืองถือน้ำกระทำสัตย์ให้อยู่ได้บังคับของพม่า”

ดังนั้นจึงมีเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกันกับที่เชียงใหม่ ว่าบุเรงนองได้ทำการอภิเษกให้พระเมกุฎีขึ้นครองเมืองเชียงใหม่ตามเดิม เช่นเดียวกับเหตุการณ์ในกรุงศรีอยุธยา ดังนี้

“.....หลังจากที่ไทยได้เสียกรุงแก่พม่าแล้ว (หลังจากพระมหาจักรพรรดิสวรรคต ๕ เดือน) พระเจ้าหงสาวดี(บุเรงนอง)ได้ให้พระมหากษัตริย์ปกครองกรุงศรีอยุธยา ซึ่งขึ้นต่อกรุงหงสาวดี.....”

ทั้งพระมหาจักรพรรดิ และพระมหากษัตริย์นั้นต่างก็ปกครองในเมืองเหนือมาแล้วด้วยกัน ดังจะพิจารณาได้จากหลักฐานดังต่อไปนี้

18 พระเมืองเกษ (พระวรวงศาธรรมิกราช,พระมหาจักรพรรดิ) ประสูติเมื่อศักราช 839 พ.ศ.1900 (2020)

- ขึ้นครองเมืองล้านช้างเมื่อ ศักราช 857 - 887 พ.ศ. 1918 - 1948 (2038 - 2068) รวม 30 ปี
 - ขึ้นครองเมืองพิษณุโลกเมื่อ ศักราช 857 - 901 พ.ศ. 1918 - 1962 (2038 - 2082) รวม 44 ปี
- ขึ้นครองเมืองพะเยา เมื่อ ศักราช 884 - 901 พ.ศ. 1945 - 1962 (2065 - 2082) รวม 17 ปี
- ขึ้นครองเมืองรามัญเมื่อ ศักราช 887 - 901 พ.ศ. 1948 - 1962 (2068 - 2082) รวม 14 ปี
- ขึ้นครองเมืองเชียงใหม่เมื่อศักราช 908 - 910 พ.. 1969 - 1971 (2089 - 2091) รวม 2 ปี
- ขึ้นครองกรุงศรีอยุธยาเมื่อศักราช 910 - 930 พ.ศ.1971 - 1991 (2091 - 2111) รวม 20 ปี

รวมพระชนมายุได้ 91 พรรษา มีพระมเหสี 2 พระองค์นามว่าพระนางตันทิพย์ (พระนางศรีสุริโยทัย) และพระนางตนมคำ (ท้าวศรีสุดาจันทร์) นับเป็นพระบรมราชาที่ 3 หรือพระบรมไตรจักร

19 พระเมกุฎี (พระไชยเชษฐาธิราช ,พระมหากษัตริย์) ประสูติเมื่อศักราช 848 พ.ศ. 1909 (2029) ทรงสร้างเมืองพะเยาลูกปัจจุบันเมื่อศักราช 901 พ.ศ.1962 (2082) มีมเหสีนามว่าพระนางวิสุทธิเทวี (วิสุทธิกษัตริย์) และท้าวเทพกษัตริย์ (ชนนีของพระนเรศวร)

- ขึ้นครองเมืองพะเยาเมื่อศักราช 901 - 910 พ.ศ. 1962 - 1971 (2082 - 2091) รวม 9 ปี
- ขึ้นครองเมืองล้านช้างเมื่อศักราช 901 - 926 พ.ศ. 1962 - 1987 (2082 - 2107) รวม 25 ปี
- ขึ้นครองเมืองพิษณุโลก - รามัญเมื่อศักราช 901 - 930 พ.ศ. 1962 - 1991 (2082 - 2111) รวม 29 ปี
- ขึ้นครองเมืองเชียงใหม่ เมื่อศักราช 910 - 926 พ.ศ. 1917 - 1987 (2091 - 2107) รวม 16 ปี
- ขึ้นครองเมืองกรุงศรีอยุธยา เมื่อศักราช 930 - 943 พ.ศ. 1991 - 2004 (2111 - 2204) รวม 13 ปี

รวมพระชนมายุได้ 95 พรรษา (พระเจ้าเชษฐาวังโส เจ้าบุญเมือง)

ลำดับกษัตริย์ผู้ครองเมืองรามัญ - กรุงศรีอยุธยา

เมืองรามัญ - พม่า

1.	พระเจ้าติโลกราช	พระยาอุตรราชา	ศักราช 783- 804	พ.ศ.	1964- 1985	1 ปี
2.	พระเจ้าอุทัยทิวะ	ยุทิสเจียง	804- 833		1985- 2014	29
3.	พระเจ้ายอดเชียงราย	พระเจ้าวิฑูลหราชอาณาจักร	833- 853		2014- 2034	20
4.	พระเมืองแก้ว	พระเจ้าโพธิสาร,ตะเบ็งชเวตี้	853- 887		2034- 2068	34
5.	พระเมืองเกษ	พระธรรมมิกราชา	887- 901		2068- 2082	14
6.	พระเมกุฎี	บุเรงนอง	901 - 930		2082- 2111	29
7.	พระนเรศวร	นันทบุเรง	930- 943		2111 - 2124	13
8.	พระเอกาทศรถ		943- 982		2124- 2163	39

เมืองเชียงใหม่

1.	พระเจ้าติโลกราช	พระบรมไตรโลกนาถ	804- 849		1985- 2032	45
2.	พระเจ้ายอดเชียงราย	พระเจ้านรบดีภูมิมาธิบดี	849- 857		2032- 2038	8
3.	พระเมืองแก้ว	พระเจ้าคำยอดฟ้า,รัตนกุมาร	857- 887		2038- 2068	30
4.	พระนางเจ้าจิริประภา	พระนางยอดคำทิพย์	887- 908		2068- 2089	21
5.	พระเมืองเกษ	พระเกษเกล้า	908- 910		2089- 2091	2
6.	พระเมกุฎี	พระสุธรรมราชา	910- 926		2091 - 2107	16
7.	พระนางวิสุทธีเทวี	พระนางวิสุทธีกษัตริย์	926- 977		2107- 2158	51
8.	พระเอกาทศรถ		977- 982		2158- 2163	5

เมืองพะเยา

1.	พระเจ้าติโลกราช	พระบรมไตรโลกนาถ	804- 816		1985 - 1997	12
2.	พระเจ้าอุทัยทิวะ	พระยาอุทิสเจียง	816- 853		1997- 2034	37
3.	พระเจ้ายอดเชียงราย	พระเจ้าแสนญาณะ	853- 882		2034- 2063	29
4.	พระเมืองแก้ว	พระบรมราชาหน่อพุทธางกูร	882- 884		2063- 2065	2
5.	พระเมืองเกษ	พระมหาจักรพรรดิ	884- 901		2065- 2082	17

6. พระเมกุฎ	พระมหาธรรมราชาธิราช	901 - 910	2082 - 2091	9

เมืองพิษณุโลก

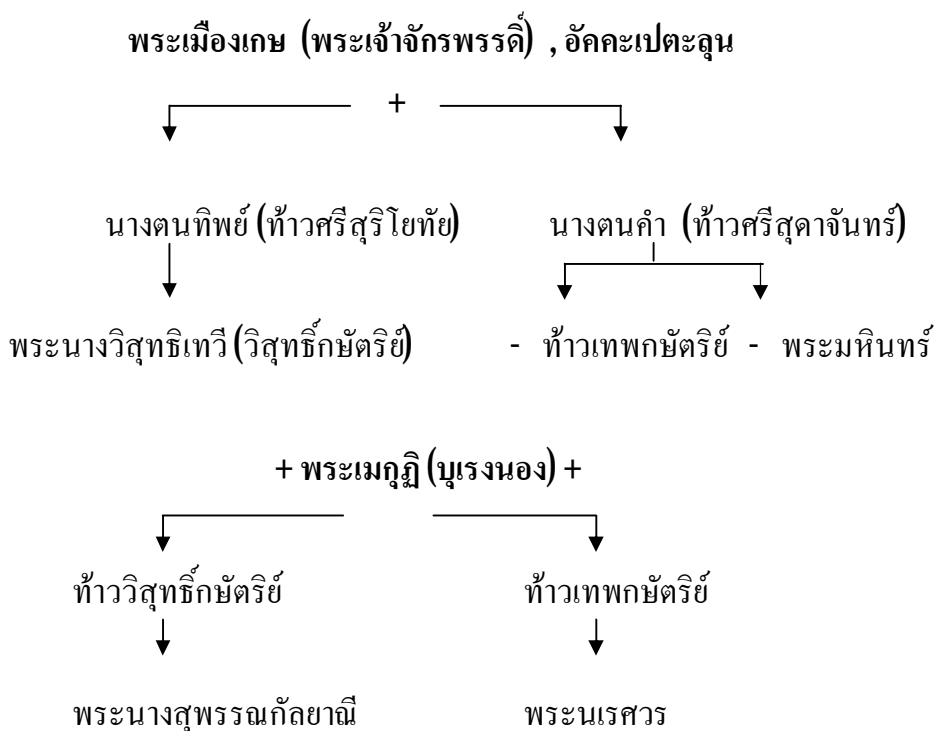
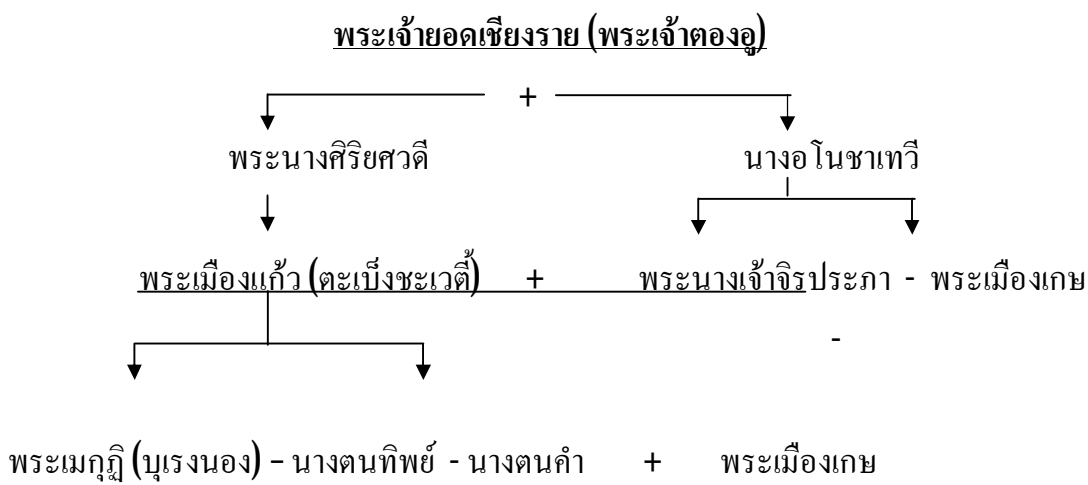
1. พระเจ้าติโลกราช	พระบรมไตรโลกนาถ	983 - 804	1964 - 1985	21
2. พระเจ้ายุทธรพิริ	พระยาสุทนต์	804 - 816	1985 - 1997	12
3. พระเจ้ายอดเชียงราย	พระเจ้านรบดี	816 - 847	1997 - 2028	31
4. พระเมืองแก้ว	พระบรมกษัตริย์	847 - 857	2028 - 2038	10
5. พระเมืองเกษ	ขุนวรวงศา	857 - 901	2038 - 2082	44
6. พระเมกุฎ	พระมหาธรรมราชาธิราช	901 - 930	2082 - 2111	29
7. พระนเรศวร		930 - 943	2111 - 2124	13
8. พระเอกาทศรถ		943 - 982	2124 - 2163	39

กรุงศรีอยุธยา

1. พระเจ้าติโลกราช	พระบรมไตรโลกนาถ	804 - 849	1985 - 2030	45
2. พระเจ้ายุทธรพิริ	พระรามาริบัติที่ 2	849 - 857	2030 - 2038	8
3. พระเจ้ายอดเชียงราย	พระเจ้านรบดี (รามาริบัติที่ 3)	857 - 884	2038 - 2065	27
4. พระเมืองแก้ว	พระบรมราชาหน่อพุทธางกูร	884 - 887	2065 - 2068	3
5. พระนางเจ้าจรัสประภา		887 - 910	2068 - 2091	23
6. พระเมืองเกษ	พระมหาจักรพรรดิ	910 - 930	2091 - 2111	20
7. พระเมกุฎ	พระมหาธรรมราชา	930 - 943	2111 - 2124	13
8. พระนเรศวรมหาราช		943 - 982	2124 - 2163	39
9. พระเอกาทศรถ		982 - 1023	2163 - 2204	41

เหตุการณ์ที่ว่าพระเจ้านุเรงนองยึดได้เมืองเชียงใหม่และได้อภิเษกพระเมกุฎให้ขึ้นครองราชย์ตามเดิมนั้น ที่จริงแล้วเป็นเพียงพิธีเฉลิมฉลองครบรอบ 10 ปี ในการขึ้นครองราชย์ในเมืองเชียงใหม่เท่านั้นเอง จะว่านุเรงนองมาร่วมพิธีเฉลิมฉลองให้แก่พระเมกุฎก็ใช่ที่ เป็นแต่ว่าตัวนุเรงนองเองนั้นแหละที่เป็นผู้กระทำพิธีนี้ในฐานะที่ครองเมืองเชียงใหม่มาได้ 10 ปีในนามว่า พระเมกุฎ

หรือในกรณีที่ว่าไทยเสียดกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 1. ให้แก่บุเรงนอง แล้วตั้งให้พระมหาธรรมราชา
 ขึ้นครองแทนนั้น ก็เป็นเพราะว่าเป็นสมัยผลัดเปลี่ยนรัชกาลตามปกติ ซึ่งเกิดขึ้นจริงเมื่อ พ.ศ. 211
 สำหรับความสัมพันธ์กันระหว่างพระมหาจักรพรรดิกับพระมหาธรรมราชานั้น มีความเป็นผูกพันกัน
 มาอย่างแน่นแฟ้น ดังจะพิจารณาได้จากแผนผังการสืบราชวงศ์ ดังต่อไปนี้

การที่พระมหากษัตริย์ต้องเป็นบุคคลเดียวกันกับบุรุษองนั้น จึงหมายถึงว่าพระนเรศวรเองนั้นก็ต้องมีนามว่า **นันทบุเรง** ไปโดยปริยาย ซึ่งอาจเทียบกับสมัยเมื่อทรงครองราชย์เมืองล้านช้างมีนามว่า “พระเจ้านันทราช” (พ.ศ.2111 – 2124) ดังนั้นผู้เขียนตำนานซึ่งไม่ได้รู้ต้นสายปลายเหตุ จึงต้องสันนิษฐานไปว่า พระนเรศวรถูกเอาตัวไปเป็นประกัน เช่นในตอนที่ว่า

“.....นอกจากนี้ยังจะขอเก็บภาษีอากรจากเมืองมะริดที่ขึ้นกับไทยอีกด้วย ขณะนั้นสมเด็จพระนเรศวรทรงพระชนมายุได้ ๕ พรรษาถูกนำเสด็จไปประทับที่กรุงหงสาวดีเพื่อเป็นองค์ประกันด้วย.....พระมหากษัตริย์ได้ขอสมเด็จพระนเรศวรเพื่อมาช่วยราชการ ขณะนั้นพระองค์ มีพระชนมายุ ๑๕ พรรษา พระเจ้าบุเรงนองยินยอมแต่ต้องแลกกับพระสุพรรณกัลยาณีซึ่งเป็นพระพี่นางสมเด็จพระนเรศวร โดยนำไปเป็นพระชายาและองค์ประกันแทน” ในบางแห่งก็กำหนดอายุของพระนเรศวรคลาดเคลื่อนไป จึงทำให้ไม่อาจทราบถึงความจริงบางอย่างได้ เช่น

“ปีพ.ศ.๒๑๓๓ สมเด็จพระมหากษัตริย์พระบิดาสวรรคต สมเด็จพระนเรศวรทรงขึ้นครองราชย์มีพระชนมายุ ๑๕ พรรษา ทางพระเจ้านันทบุเรงยังคิดจะปราบปรามไทยให้ได้ จึงจัดทัพให้พระมหาอุปราชายกทัพหลวงมีกำลังพลสองแสนคน ยกทัพมาทางด่านเจดีย์สามองค์ สมเด็จพระนเรศวรทราบข่าวจึงทรงใช้กลศึกในการรบเพราะมีทหารน้อยกว่ามาก สั่งให้กองทัพซุ่มรออยู่แล้วแต่งทัพน้อยออกไปล่อข้าศึก ทางฝ่ายพระมหาอุปราชาก็เห็นดังนั้นจึงประมาทยกทัพเข้าไล่ตีจนมาถึงบริเวณที่ทัพไทยซุ่มรออยู่จึงได้รับพุงกันด้วยสามารถจนถึงขั้นตะลุมบอน ทัพพม่าแตกพ่ายหนีกระเจิงกระเจิงทัพไทยไล่ตามมาติดๆเกือบจะจับพระมหาอุปราชาก็ได้”

ในปีศักราช 952 พ.ศ. 2133 นั้นนับเป็นปีที่พระนเรศวรทรงมีพระชนมายุครบ 4 รอบ (48 พรรษา) จึงน่าจะเป็นการนำทัพเพื่อมาทำการเฉลิมฉลองเนื่องในงานครบรอบพระชนมายุ 48 พรรษามากกว่า หรือในกรณีที่พระเจ้านันทบุเรงได้ประหารชีวิตนางสุพรรณกัลยาณีพร้อมกับลูกน้อย แล้วพระนเรศวรได้ประกาศว่าจะเอาเลือดมาล้างดินให้จงได้นั้น จึงเป็นเรื่องที่ไร้สาระทั้งเพ

* * * * *

ปุราณภิกขุ